

Nr 152

Av fru Segerstedt-Wiberg, *angående undervisning om de mänskliga rättigheterna.*

Under kriget talades mycket om nödvändigheten av att freden blev sådan att människorna kände gemenskap. Bristande förståelse för gemenskapen mellan folk och grupper hade utgjort en av krigets förutsättningar. Okunighet och skräck hade tillåtit nazismen vinna de framgångar, som fick sina vidrigaste uttryck i de antisemitiska förföljelserna och slutligen i massmorden på judar.

President Roosevelt formulerade sin förklaring om de fyra friheterna i syfte att förhindra nya kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Människorna skulle äga frihet att yttra sig, frihet att utöva sin religion, frihet från nöd och frihet från fruktan. Sedan Förenta Nationerna skapats tillsattes en särskild kommission för att utarbeta Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Den antogs av FN:s generalförsamling den 10 december 1948 och därvid förpliktade staterna sig att sprida förklaringen inom sina länder. För att ytterligare ge styrka åt förklaringens ord tillkom senare den europeiska konventionen den 4 november 1950.

Då förklaringen antogs gjorde kommissionens ordförande Mrs Roosevelt följande uttalande: »Jag hoppas att förklaringen skall sändas ut till folken och att dess ord skall ljuda över hela världen. Jag hoppas också att den skall bli så välkänd att människor gång på gång skall citera den. Därigenom lär de sig att den utgör något som alla bör söka förverkliga.»

De utbrott av antisemitism som sedan årsskiftet förekommit, främst i Tyskland men också annorstädes, har visat att mycket återstår innan förklaringens ord om de mänskliga rättigheterna erkännes och respekteras. Även i vårt land har förekommit oroande tecken på att antisemitismen är starkare än allmänt antagits. Antisemitismen har kunnat vinna mark emedan alltför stor okunnighet råder om bakgrunden till och händelserna under det senaste kriget.

Även andra uttryck för rashat visar att ökat internationellt utbyte inte ofelbart leder till bättre förståelse mellan länderna och folken. Det kan också medföra nya spänningar, konflikter och fördomar. Nu då ett världssamhälle håller på att växa fram blir det av ännu större betydelse att människornas anpassning underlättas till en samlevnad under de krav som ställes av ett globalt umgänge mellan folken.

Fördomarna mot andra folk och grupper bottnar, som konstaterats i sam-

band med de antisemitiska uppträdandena, i okunnighet. Man är okunnig om varför grupper av människor inom eller utanför det egna landet handlar på ett annat sätt än det man själv lärt sig vara det riktiga.

I det aktuella läget är tydligt att protestaktioner av skilda slag inte når långt eller varaktigt förebygger utbredandet av antisemitism och rashat. Därtill krävs andra medel och framför allt en grundläggande uppfostran och upplysning som ger individen förmåga att motstå vädjanden till primitiva skräckkänslor. Den som tidigt fått lära sig att respektera andras rättigheter och särdrag har större förutsättningar att kritiskt granska uttalanden om förmenta egenskaper hos vissa raser eller folkgrupper.

Det finns ingen orsak att klandra den som önskat skona det uppväxande släktet från skildringar av kriget och förföljelserna därunder. Men kloketen bjuder likväl att ge de unga sådana kunskaper att antisemitism och likartade företeelser hindras nå framgång. Här borde bästa botemedlet utgöras av en undervisning, som utgår från Förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

Erfarenheterna från kriget har redan gjort att det allmänt erkännes vara en skyldighet att uppfostra det uppväxande släktet till bättre internationell förståelse. Men detta erkännande måste också få uttryck i praktiskt handlande. De mänskliga rättigheterna bör bättre än hittills komma med i skolans undervisning och bli en levande realitet för såväl lärare som elever. Därigenom lägges grunden för en inställning till det mellanfolkliga samarbetet som i sin tur skapar större trygghet för den enskilde individen. Man förhindrar uppkomsten av skräck och mindervärdeskänslor; i stället får man människor som vet med sig vara fullvärdiga medborgare i det nationella och internationella samhället.

Förklaringen om de mänskliga rättigheterna bygger på tankegångar vilka hämtats från kristendomen. Redan på skolans lågstadium finns alltså möjlighet att i kristendomsundervisningen framhålla att alla människor äger samma värde. Man lägger här grunden för respekten av andras rättigheter oavsett ras, kön eller religion.

På mellanstadiet torde undervisning om Förklaringen på ett naturligt sätt kunna passas in i geografi och ev. biologiundervisningen. På många håll är tidningsläsning under lärarens uppsikt inte ovanlig. I Metodiska anvisningar för realskolan rekommenderas sådan läsning i anslutning till undervisningen i modersmål. Likartade anvisningar för enhetsskolan medger även tillfälle att behandla texter som nära ansluter sig till de mänskliga rättigheterna.

Vad slutligen angår högstadiet torde de mänskliga rättigheterna lämpligen behandlas i undervisningen i historia och samhällskunskap. Vår egen tids historia och det internationella samarbetet behandlas på detta stadium. Det blir då naturligt att sätta in Förklaringen om de mänskliga rättigheterna

i dess historiska sammanhang och att belysa de många skälen till en uppslutning kring orden om alla människors lika värde och rättigheter.

Jag tillåter mig alltså föreslå,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder för en bättre undervisning om de mänskliga rättigheterna sådana dessa angivits i den av FN:s generalförsamling antagna Allmänna förklaringen av den 10 december 1948.

Stockholm den 26 januari 1960

Ingrid Segerstedt-Wiberg

Nr 153

Av herr **Hedblom**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet).

(Lika lydande med motion nr 113 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1960

Staffan Hedblom